

Poválečná krize

Důvody příklonu k extrémismu v poražených zemích

- nedostatek potravin
- těžké podmínky mírových smluv
- nespokojenost, pocit ponížení a bezvýchodnosti

Komunismus

- **povstání bolševiků** v Maďarsku a Německu (potlačeno)
- 1919 * **Kominterny** (Komunistická internacionála) = organizace komunistických stran , sloužila ruským bolševikům, cílem kom. diktatura
- * **Socialistické dělnické internacionály**, cílem demokracie, reformy

Ruská otázka

- akce Dohody proti bolševikům: **vojenská intervence** (100 000 vojáků Dohody ze 14 států, cílem vrátit Rusko do války s Německem)
- v Rusku **občanská válka 1918-20** mezi bílými a rudými, 1918 povražděna carská rodina v **Jekatěrinburgu**, obavy z jejich osvobození, ČEKA = politická policie, masakry civilistů, 9 milionů mrtvých, koncentrační tábory
- hospod. rozvrat, 1921 neúroda, hladomor, 5 milionů mrtvých
- **vítězství bolševiků** díky **Lvu Trockému** a chybějící koordinaci interventů s bělogvardějci

Moc Lenina

- 1921 **NEP** (nová ekonomická politika), program obnovy, možnost soukromého podnikání
- 1921 **GOERLO** = elektrifikace Ruska
- ústava, rusifikace
- **1922 * SSSR** (Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Zakavkazsko, Dálný východ)

Moc Stalina

- **od 1924**
- odstranil L. D. Trockého (Žid, velitel Rudé armády)
- nastolil diktaturu proletariátu
- teorie o **zostřování třídního boje** za socialismu
- fyzická likvidace opozice
- * **gulagů** = pracovních táborů

Fašismus

- vypjatý nacionalismus
- proti demokracii
- cílem diktatura a smír mezi společ. vrstvami
- viníkem poválečné krize parlamentní demokracie
- nastolení vlády pevné ruky
- fašistická strana s vůdcem v čele
- silný a jednotný stát
- podpora vysloužilců, nacionalistů, střední vrstvy, dělníků
- odlišné znaky v různých zemích
- cílem N a I příprava na válku

Itálie

- * **fašismu** (název podle fasces= svazek prutů, úředníků antického Říma)
- podpora spis., intelligence, střední vrstvy
- **Benito Mussolini**, duce
- * ozbrojených skupin = bojových svazů
- černé košile
- **1922 pochod na Řím**, 26 000 fašistů, kapitulace krále Viktora Emanuela III.
- Mussolini ministerským předsedou
- od 1925 diktatura
- 1929 lateránské dohody = podpora papeže Pia XI.

Fašismus

- v Portugalsku, Španělsku, Polsku
- v Latinské Americe
- Z mapy vypiš další nedemokratické režimy:

Německo ohrožené bolševiky i nacisty

- od 1918 **výmarská republika**, prezidentem **Friedrich Ebert**, demokratická ústava, parlamentní systém, nesplnitelné reparace rozvrátily hospodářství
- 1923 **rúrská krize** (F. a Belgie obsazují Porúří pro neplacení reparací, německou odpovědí zastavení těžby uhlí, výsledkem velká inflace, 1 dolar za 4,2 bilionu marek, nespokojenost, neúspěšný pokus o bolševickou revoluci)
- ***nacismu** = nacionální socialismus
- nacionalismus, pangermanismus, teorie rasové nadřazenosti
- 1923 nezdařený „**pivní puč**“ v Mnichově, A. Hitler, Erich von Ludendorff, NSDAP, Hitler uvězněn

Snaha USA řešit problémy Německa

- 1924 Dawesův plán= snaha stabilizovat něm. hospodářství a vytvořit podmínky pro plnění reparací, rozloženy na delší období, sníženy, „Dolarový déšť“= americká finanční podpora
- 1930 Youngův plán= opět snížení reparací, **zrušený dozor nad německou ekonomikou**, Francie vyklízí Porýní

Společné znaky fašismu a komunismu

totalitární

potlačení občanských a lidských práv

masová propaganda

1 strana, 1 možný výklad světa

genocida, zločiny proti lidskosti

osobní diktatura vůdců

státní kontrola hospodářství

Rozdíly

Komunismus

- beztřídní společnost
- historický materialismus
- vznik 1848, Marx, Engels
- Komunistický manifest
- podpora nejchudších
- proti církvi

Fašismus

- stavovský stát
- nadvláda čisté rasy
- vznik ve 20. letech 20. stol.
- Mein Kampf
- podpora středních vrstev, podnikatelů a intelligence
- podpora církve

Mezinárodní vztahy

- mocenské soupeření F a VB
- izolace N a Ruska, důsledkem jejich sblížení
- neuspokojené ambice Itálie
- 1922 mezinárodní hospodářská konference v **Janově**, řešit problém Ruska a reparace Německa, neúspěšná pro postoj Francie
- 1922 v **Rapallu** smlouva mezi N a SSSR o likvidaci reparací , obnovení diplomacie a spolupráci